

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Het CDA moet in de oppositie [2]

Ja, rust bevordert het herstel

door *Hans Helgers*

Voormalig lid van het partijbestuur (1984-1992) en voormalig partijvoorzitter (1995-1999). Helgers is thans bestuursvoorzitter van zorgorganisatie De Opbouw.

Het CDA is door de kiezers afgestraft met twintig zetels verlies. Dat hebben we eerder meegemaakt, in 1994. Het CDA kelderde ook toen twintig zetels. Voor het eerst niet in de regering. Verweesd en verongelijkt. Kunnen we nu leren van die ervaring? Ja, want al is de situatie van nu niet helemaal vergelijkbaar met die van 1994, er zijn overeenkomsten. Het recept dat indertijd is toegepast bleek succesvol. Een sterk vernieuwd CDA hernam de leiding in de Nederlandse politiek. Maar dat ging niet vanzelf.

De eerste stap was het instellen van een diepgaand onderzoek via de commissie-Gardeniers. Dat onderzoek leverde een scherpe analyse op: herstel het vertrouwen tussen de partijbasis en de partijtop en vernieuw het CDA. De commissie werkte therapeutisch door de onvrede in het CDA te kanaliseren; luisterbeurten in plaats van spreekbeurten, persoonlijke contacten met het partijkader in het land, het opnemen van kritisch betrokken leden. Dat herstelde het vertrouwen.

De vernieuwing kende vier speerpunten: vernieuwing van de boodschap; de boodschappers; de verkoop van de boodschap en de boodschappers; en de partijorganisatie.

Het CDA moest van een vanzelfsprekende regeringspartij weer omgebouwd worden tot een volkspartij. In de praktijk betekende dat: het trouwe partijkader niet diskwalificeren, maar mobiliseren; niet de ideologische veren afschudden, maar opzetten. Ook zijn we inhoudelijk terug naar de basis gegaan: herbronnen. Het feit dat er zo veel zwevende kiezers zijn, wil immers niet zeggen dat ze ook van zwevende partijen houden.

Dat herbronnen kan het best met een fractie die geen regeringsverantwoordelijkheid draagt. Een regeringsfractie moet voortdurend compromissen sluiten en zal daarom in het dagelijkse politieke handwerk last hebben van een partij die een scherp eigen profiel herontwikkelt. In een coalitie levert dat problemen op: zowel onze eigen fractie als coalitiegenoten zullen de CDA-partijleider voortdurend oproepen om de noodzakelijke, interne partijdiscussie te dempen. Dat gebeurde in 1994 in de PvdA, waardoor toenmalig voorzitter Rottenberg nauwelijks de kans kreeg zijn vernieuwingsprogramma uit te voeren. De PvdA heeft daar nu nog last van.

* * *

Het CDA moet nu opnieuw zijn boodschap vernieuwen. Kernthema bij die vernieuwing moet zijn: zekerheid. Zekerheid voor burgers door in te zetten op een menselijke maat en veiligheid. De relativering van het materiële is de essentie van de christendemocratie. We hebben contact vervangen door contract, mensen door instrumentele

procedures, anonieme bureaucratie en de dictatuur van de spreadsheet. Daarom is de menselijke maat nodig. Daarnaast is er een gebrek aan handhaving. Uitgangspunt moet de volgende oude volkswijsheid zijn: goed gedrag loont en slecht gedrag niet.

Er moet ook kritisch naar onze boodschappers worden gekeken. Door een onevenwichtige samenstelling van onze kandidatenlijst is er een fractie met slechts één nieuweling. Precies zoals in 1994. Bovendien is het een fractie vol met oud-bewindslieden. Net als in 1994. Dat levert onvermijdelijk

De ruimte voor vernieuwing en experimenten is groter in een vrije oppositierol

spanningen op in een fractie. Net als in 1994.

Om inhoudelijk geloofwaardig te vernieuwen heb je soms nieuwe beeld dragers nodig. Niet dat de huidige fractie slechte politici kent, maar soms vraagt een veranderingsfase ook om andere profielen. Dat is vervelend – ook al zal het niet in dezelfde omvang hoeven te gebeuren als in 1998, toen van de eerste vijftien kandidaten uit 1994 maar één kandidaat terugkeerde – maar het herstelproces van de partij mag hierdoor niet worden gehinderd. Ook intern geldt: doen wat nodig is. Een proces van zorgvuldige scouting van nieuw talent moet vroeg gestart worden. Het scoutingproces tussen 1995 en 1998 leverde onder meer Balkenende, Eurlings, Van Geel, Verburg en Wijn op. Ook voor het scouten en uitproberen van nieuwe talenten geldt dat dit beter kan tijdens een oppositierol van het cda. Zittende fractieleden krijgen dan tegelijk meer kans

zich inhoudelijk scherper te profileren.

Verkoop en marketing van boodschap en boodschappers is een verhaal apart. In de campagne zag ik te vaak de onbedwingbare neiging om de verkiezingscampagne te gebruiken als verantwoordingsinstrument naar de kiezer. ‘Kijk eens hoe relatief goed Nederland ervoor staat binnen Europa. Kiezer herken en waardeer dat nu toch en stem op ons.’ Helaas vindt de kiezer dat ook in de politiek in het verleden behaalde resultaten geen garantie bieden voor de toekomst. Het cda werd bedankt voor de verantwoording over het verleden en vervolgens werden anderen beloofd voor hun visie op de toekomst. Bovendien geldt zeker voor cda’ers dat politiek meer is dan alleen de kas laten kloppen.

Tot slot de vernieuwing van de partijorganisatie. Hoe slaag je erin het ruim aanwezige maatschappelijke engagement te mobiliseren via een politieke partij? In de periode tussen 1995 en 1999 ontstonden binnen het cda nieuwe bewegingen als ‘de dertigers’ en ‘confrontatie met de toekomst’. De partij faciliteerde die bewegingen ondanks bezwaren die door het toenmalige partijestablishment werden geuit. Ook hier geldt dat de ruimte voor innovatie en experimenten groter is in een vrije oppositierol.

Ik heb inhoudelijk geen principieel bezwaar tegen welke coalitie dan ook. Maar voor het cda geldt dat een oppositierol ons noodzakelijke herstelproces zal bevorderen zodat we over maximaal vier jaar sterker terugkomen. En een sterk cda is goed voor Nederland. Hoofdpijn bij dat herstel: traditie en vooruitgang gaan samen. Een versterkt cda dat staat voor tulpen en touchscreen, molen en mail, dijken en dna, klompen en computers.